

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูรจังหวัดจันทบุรี ได้แบ่งรายละเอียดเนื้อหาสำคัญของระเบียบวิธีวิจัยเป็นหัวข้อ ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาเรื่องการศึกษาผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แนวลึกเป็นหลัก

ขั้นตอนในการทำวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. การค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นการค้นคว้าจากเอกสารชั้นรอง (Secondary data) เช่น หนังสือวิชาการ และวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำ
2. การเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย (Field Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี
3. การบันทึกข้อมูล ในการวิจัยภาคสนามวิจัยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์โดยในขณะที่สัมภาษณ์จะทำการบันทึกข้อมูลในสมุดบันทึกประกอบกับใช้เครื่องบันทึกเสียงช่วยในการบันทึกข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในแต่ละวันมาทำการสรุปและจัดหมวดหมู่ของคำตอบตามแนวทางที่ตั้งไว้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี มีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม กล้องถ่ายภาพ

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้สะดวกในการเก็บข้อมูล คือ ชมรมพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร คณะกรรมการพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือทางการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างขอบเขตเครื่องมือ และวิธีการที่ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตเพื่อเก็บข้อมูลบริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งกระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสำหรับผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มชาวบ้านองค์กรและกลุ่มภายนอกที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ทั้งการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมควบคู่กันไปในขณะที่ทำการศึกษาแล้วใช้กระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ การสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก ซึ่งเป็นกระบวนการสังเกตปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมบางอย่างไปพร้อมกับการสัมภาษณ์ ดังนี้

- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) คือผู้วิจัยเข้าไปร่วมในกิจกรรมบางส่วน แต่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ โดยทำกิจกรรมเพียงเพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดความสนิทคุ้นเคยกับชุมชน และสังเกตการณ์เพื่อเก็บประเด็นในการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2. การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ไม่อาจเข้าใจได้จากการสังเกต เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยและผู้ถูกสัมภาษณ์โดยปล่อยให้บรรยากาศของการพูดคุยเป็นไปตามโอกาสที่อำนวยให้อย่างเป็นกันเองไม่มีพิธีรีตองไม่เคร่งครัดในเรื่องขั้นตอนและลำดับของข้อคำถาม ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ลักษณะคำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นโดยยึดกรอบแนวคิดในการวิจัย และได้การกำหนดหัวข้ออย่างกว้างๆ ไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ ให้เกิดการยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่ปรากฏโดยแนวคำถามที่ได้สร้างขึ้นนี้ ได้นำไปสู่ประเด็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เช่น บริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนรวมถึงสภาพเดิมของการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนาแบบเจาะประเด็นเกี่ยวกับบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนรวมถึงสภาพเดิมของการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ผลกระทบที่มาจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ศึกษาทบทวนถึงผลกระทบที่มีต่อชุมชน โดยผู้วิจัยได้เชิญผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งมาจากตัวแทนผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มชาวบ้านองค์กรและกลุ่มภายนอกที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมอภิปรายกลุ่มย่อย ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนาคอยจุดประเด็นการสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์ ทักษะคติ ความรู้สึกนึกคิดและมุมมองของแต่ละบุคคล ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์ตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

4. แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field) เพื่อเป็นการบันทึกข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้ทำแบบบันทึกข้อมูลภาคสนามตามประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษา

5. กล้องถ่ายภาพ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบันทึกเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ กิจกรรมความเคลื่อนไหว การจัดบริบทของชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยว

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความเป็นจริงและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงปฏิบัติ ดังนี้

1. ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและรู้สึกเป็นกันเอง โดยการแนะนำตัวและพูดคุยเรื่องทั่วไปกับกลุ่มเป้าหมายพร้อมทั้งบอกถึงจุดประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อที่กลุ่มเป้าหมายจะได้ให้ความไว้วางใจผู้วิจัยและให้ข้อมูลตรงกับความ เป็นจริงไม่ปิดบัง ซึ่งจะทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่ครบถ้วนและมีความน่าเชื่อถือ

2. ในแต่ละวันหลังจากที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในภาคสนามแล้ว ผู้วิจัยต้องจดบันทึกภาคสนามทุกครั้ง เพื่อที่จะไม่ลืมข้อมูลที่ได้ในการเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง

3. ผู้วิจัยยืนยันความเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษา ตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง โดยการอ่านข้อมูลดังกล่าว พร้อมให้ข้อมูลคิดเห็นเพิ่มเติมทุกหัว หรือยอมรับข้อมูลที่นำเสนอ ซึ่งการตรวจสอบความเชื่อถือได้ข้อมูลด้วยวิธีนี้ ผู้วิจัยใช้กับข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลส่วนที่ผู้วิจัยได้ตีความแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกนำมาบันทึกในลักษณะบรรยาย เพื่อนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งการวิเคราะห์จะใช้วิธีการดังนี้

1. การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ ซึ่งหลังจากที่ได้ข้อมูลมาแล้ว ผู้วิจัยจะทำการวิจัยแบ่งชนิดข้อมูลเป็นหัวข้อตามความเหมาะสม แล้วจะพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลชนิดต่างๆ ที่แบ่งไว้ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบอุปนัย

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบอุปนัย (Induction Analysis) เป็นวิธีตีความสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น โดยนำข้อมูลที่ได้มาสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี